Акт

лісопатологічного обстеження лісового насадження Шацького національного природного парку Державного агентства лісових ресурсів України, які потребують проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів

27.10.2021р. с. Світязь

Нами, начальником відділу регулювання природокористування, погоджувальної діяльності та моніторингу довкілля управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА Грицай О.О., інженером-лісопатологом І категорії відділу нагляду та прогнозу ДСЛП «Херсонлісозахист» Смічик С.О., в присутності заступника директора з наукової діяльності – начальник відділу Матейчик В.І., провідного інженера ОЗЛ Потішук О.В., лісничого Мельниківського лісництва Ковальчука М.С., лісничого Пульмівського лісництва Прасюка М.М., помічника лісничого Світязького лісництва Левчика С.Р., було проведено 23 – 27.10.2021р. лісопатологічне обстеження насаджень, щодо призначення в них заходів з поліпшення санітарного стану лісів, а саме санітарних рубок вибіркових на **загальній площі 269,0 га.**

Таксаційний опис ділянок по Шацькому НПП, представлених для обстеження, згідно базового лісовпорядкування 2017 року

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер підвиділу	Площа підвиділу, гектарів		Коротка таксаційна характеристика насадження відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Категорія захисності	Орієнтовний запас деревини, що підлягає вирубуванню, куб. м на 1 га	Наявність рослин і тварин, занесених до Червоної книги України
					загальна	у тому числі площа, можлива для експлуатації	склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану куб м на 1 га			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	18	19
Світязьке	3	21	3,8	-	3,8	3,8	10Сз+Бп	71	0,8	1	21	26	340	зона рег. рекреації	10	відсутні
Світязьке	3	25	2,5	-	2,5	2,5	10Сз	64	0,9	1	21	26	380	зона рег. рекреації	10	відсутні
Світязьке	4	18	3,0		3,0	3,0	10Вдч+Бп+Сз	74	0,8	2	24	28	330	зона стац. рекреації	9	відсутні
Світязьке	6	2	1,3	-	1,3	1,3	10Сз	59	0,9	3	20	24	350	зона рег. рекреації	15	відсутні
Світязьке	7	8	0,3	-	0,3	0,3	10Сз	54	0,7	1	20	24	280	зона рег. рекреації	14	відсутні
Світязьке	7	9	0,4	-	0,4	0,4	10Гч	84	0,5	4	25	40	260	зона рег. рекреації	53	відсутні
Світязьке	11	6	2,4		2,4	2,4	10Сз	94	0,7	2	22	32	320	зона рег. рекреації	11	відсутні

Світязьке	13	7	21,0	2	9,0	9,0	10Сз	94	0,8	2	25	32	420	зона рег. рекреації	16	відсутні
Світязьке	13	19	4,0	-	4,0	4,0	9Сзк1Бп	59	0,9	2	18	20	290	зона рег. рекреації	13	відсутні
Світязьке	13	25	5,0	-	5,0	5,0	9Сзк1Бп	59	0,9	2	18	20	300	зона рег. рекреації	10	відсутні
Світязьке	13	32	0,8	-	0,8	0,8	9Сз1Бп	54	0,9	1А	21	22	370	зона рег. рекреації	26	відсутні
Світязьке	16	10	4,6	-	4,6	4,6	9Сз1Бп	64	0,9	2	19	20	320	зона рег. рекреації	11	відсутні
Світязьке	16	12	0,8	-	0,8	0,8	10Сз	63	0,9	2	18	18	310	зона рег. рекреації	32	відсутні
Світязьке	17	3	0,6	-	0,6	0,6	10Сз+Бп	59	0,85	2	18	20	290	зона рег. рекреації	22	відсутні
Світязьке	20	15	13,2	-	13,2	13,2	9Сз1Бп	62	0,9	2	18	18	290	зона рег. рекреації	16	відсутні
Світязьке	20	21	1,7	-	1,7	1,7	10Сз+Бп	69	0,9	3	17	18	260	зона рег. рекреації	6	відсутні
Світязьке	20	22	1,2	-	1,2	1,2	8Сз1Бп1Ос	69	0,9	1	22	28	380	зона рег. рекреації	33	відсутні
Світязьке	22	6	14,0	-	14,0	14,0	10Сзк	61	0,9	2	18	20	300	зона рег. рекреації	13	відсутні
Світязьке	22	13	9,3	-	9,3	9,3	9Сз1Бп+Ос+Влч	54	0,9	1	19	22	290	зона рег. рекреації	26	відсутні
Світязьке	22	50	3,4	-	3,4	3,4	10Сз+Бп	84	0,8	1	25	36	430	зона рег. рекреації	20	відсутні
Світязьке	28	15	8,0	-	8,0	8,0	4Сз(59)3Сз(94)2Бп1Дз	64	0,8	2	19	22	280	господарська зона	24	відсутні
Світязьке	33	53	2,6	-	2,6	2,6	5Бп2Влч2Сз1Дз	89	0,6	2	23	24	180	господарська зона	19	відсутні
Світязьке	35	17	2,9	-	2,9	2,9	10Сзк	60	0,9	2	16	18	260	зона рег. рекреації	5	відсутні
Світязьке	35	19	5,5	-	5,5	5,5	10Сз	74	0,9	1	23	32	430	зона рег. рекреації	10	відсутні
Світязьке	38	2	7,4	-	7,4	7,4	10Сз+Бп	69	0,9	1	21	24	370	зона рег. рекреації	15	відсутні
Світязьке	39	9	2,2	-	2,2	2,2	9Сз1Бп	94	0,7	2	23	32	320	зона рег. рекреації	10	відсутні
Світязьке	39	10	1,2	-	1,2	1,2	10Сз	129	0,6	3	22	30	230	зона рег. рекреації	17	відсутні
Світязьке	39	22	1,6	-	1,6	1,6	10Сз	129	0,6	3	25	40	270	зона рег. рекреації	27	відсутні
Світязьке	41	5	24	-	24	24	10Сз+Бп	88	0,8	2	24	32	400	зона рег. рекреації	12	відсутні
Світязьке	45	18	4,2	-	4,2	4,2	8Сз2Бп+Ос	84	0,7	2	22	28	280	господарська зона	13	відсутні
Світязьке	45	22	1	-	1	1	9Влч1Бп+Сз	64	0,7	2	20	28	220	господарська зона	52	відсутні
Всього по л-ву:					**141,9**	**141,9**										
Пульмівське	2	32	16	1	3,5	3,5	9Сз1Бп	89	0,7	2	24	32	330	господарська зона	19	відсутні
Пульмівське	2	44	1,6	-	1,6	1,6	10Сз+Бп	55	0,7	2	17	24	220	господарська зона	9	відсутні
Пульмівське	3	15	2,3	-	2,3	2,3	10Сз+Бп	59	0,8	1	21	24	340	зона рег. рекреації	8	відсутні
Пульмівське	15	34	0,8	-	0,8	0,8	10Сз	49	0,85	1	17	18	280	зона рег. рекреації	30	відсутні
Пульмівське	17	5	4	-	4	4	10Сз+Бп	47	0,75	3	12	18	140	зона рег. рекреації	5	відсутні
Пульмівське	20	11	6,8	1	1	1	7Сз3Бп	59	0,7	1	19	26	220	зона рег. рекреації	36	відсутні
Пульмівське	20	12	5,3	1	2,5	2,5	10Сз+Бп	65	0,7	1А	23	28	340	зона рег. рекреації	13	відсутні
Пульмівське	20	19	5,0	1	1	1	10Сз	79	0,6	1	24	32	310	зона рег. рекреації	26	відсутні
Пульмівське	20	25	1,7	-	1,7	1,7	10Сз	64	0,7	2	19	26	260	зона рег. рекреації	18	відсутні
Пульмівське	22	17	4,9	-	4,9	4,9	10Сз+Бп	46	0,65	3	11	12	110	зона рег. рекреації	11	відсутні
Пульмівське	22	26	2,4	-	2,4	2,4	7Сз2Бп1Влч+Ос	64	0,7	1	20	22	240	зона рег. рекреації	20	відсутні
Пульмівське	23	1	1,5	-	1,5	1,5	10Сз+Бп	61	0,75	2	18	24	260	зона рег. рекреації	21	відсутні
Пульмівське	26	19	8,4	-	8,4	8,4	9Сз1Бп+Дз	93	0,65	1	27	34	350	зона рег. рекреації	16	відсутні
Пульмівське	30	20	3,9	-	3,9	3,9	10Сз	79	0,7	1	24	34	360	зона рег. рекреації	30	відсутні
Пульмівське	30	30	0,4	-	0,4	0,4	10Сз	64	0,65	1	22	28	300	зона рег. рекреації	50	відсутні
Пульмівське	30	32	1,2	-	1,2	1,2	10Сзк	69	0,55	2	20	30	220	зона рег.	31	відсутні

														рекреації		
Пульмівське	31	10	3,0	1	1,5	1,5	10Сз	63	0,7	1	21	24	300	зона рег. рекреації	20	відсутні
Пульмівське	31	15	8,5	1	4	4	10Сзк	59	0,7	2	18	24	240	зона рег. рекреації	11	відсутні
Пульмівське	33	16	12,5	1	4	4	10Сзк+Бп+Дз	54	0,8	1	18	20	280	зона рег. рекреації	14	відсутні
Пульмівське	33	18	5,6	1	4	4	7Сзк2Бп1Ос	89	0,7	1	26	30	320	зона рег. рекреації	15	відсутні
Пульмівське	42	12	5,8	1	1	1	10Сз	64	0,75	3	15	22	190	зона рег. рекреації	21	відсутні
Пульмівське	42	43	0,4	-	0,4	0,4	10Сз	70	0,5	3	17	24	150	зона рег. рекреації	18	відсутні
Всього по л-ву:					**56,0**	**56,0**										
Мельниківське	9	9	2,8	-	2,8	2,8	10Сзк+Бп	59	0,75	3	14	18	170	зона рег. рекреації	11	відсутні
Мельниківське	14	7	4,7	-	4,7	4,7	8Сзк2Бп	48	0,8	3	12	14	130	зона стац. рекреації	11	відсутні
Мельниківське	23	20	8,2	-	8,2	8,2	10Сз+Бп	80	0,7	2	22	28	330	зона стац. рекреації	17	відсутні
Мельниківське	26	35	3,9	-	3,9	3,9	10Сзк+Бп	50	0,75	2	14	18	190	господарська зона	17	відсутні
Мельниківське	43	72	0,2	-	0,2	0,2	7Сз1Бп1Дз1Ос+Влч	75	0,5	1	22	36	220	господарська зона	25	відсутні
Мельниківське	43	74	1	-	1,0	1,0	10Влч+Бп	65	0,6	2	19	26	160	господарська зона	20	відсутні
Мельниківське	46	11	3,9	-	3,9	3,9	4Сз(95)3Сз(60)2Бп1Влч+Дз	100	0,65	3	22	36	210	зона рег. рекреації	28	відсутні
Мельниківське	46	25	0,8	-	0,8	0,8	5Сз(95)5Сз(60)+Бп+Дз	100	0,7	2	23	36	290	зона рег. рекреації	25	відсутні
Мельниківське	47	29	4,9	-	4,9	4,9	10Сз	63	0,85	4	12	16	160	зона рег. рекреації	10	відсутні
Мельниківське	51	13	7,9	-	7,9	7,9	9Сз1Бп	90	0,6	2	22	36	260	зона рег. рекреації	14	відсутні
Мельниківське	51	25	5	-	5,0	5,0	7Сз3Бп+Ос	70	0,6	2	20	26	190	зона рег. рекреації	14	відсутні
Мельниківське	52	30	11,5	-	11,5	11,5	9Сз1Бп+Ос+Влч	80	0,7	1	23	32	320	зона рег. рекреації	14	відсутні
Мельниківське	52	31	9,3	-	9,3	9,3	9Сз1Бп+Ос+Влч	70	0,85	1	22	28	380	зона рег. рекреації	12	відсутні
Мельниківське	54	69	4	-	4,0	4,0	8Влч2Бп+Сз+Ос	50	0,7	1А	20	20	200	господарська зона	12	відсутні
Мельниківське	54	70	3	-	3,0	3,0	10Сзк	40	0,8	1	15	16	210	господарська зона	9	відсутні
Всього СРВ:					71,1	71,1										
Разом по НПП:					**269,0**	**269,0**										

Шацький національний природний парк створено (оголошено) за постановою Ради Міністрів УРСР від 28 грудня 1983 р. № 533 та наказом Міністерства лісового господарства України від 16.03.1984р. №64. В 1999р. згідно з Указом Президента України від 16.08.1999р. №992/99 територія Шацького НПП була розширена.

Згідно Положення «Про Шацький національний природний парк» в «зоні регульованої рекреації у встановленому порядку дозволяється проведення ландшафтних рубок догляду та вибіркових санітарних рубок, спрямованих на формування ландшафтів, відтворення корінних деревостанів та підвищення біологічної стійкості насаджень згідно з Проектом організації території»;

«в зоні стаціонарної рекреації…в лісових насадженнях здійснюються ландшафтні рубки догляду та санітарно – оздоровчі заходи в установленому порядку»;

«в межах господарської зони проводиться господарська діяльність, спрямована на виконання, покладених на Шацький НПП, завдань».

Лісопатологічне обстеження проведено в ослаблених насадженнях, де відмічено патологічні процеси, з метою встановлення причини послаблення та відмирання дерев методом окомірної оцінки деревостану.

При обстеженні лісових насаджень видів рослин і тварин, занесених до Червоної книги України, не виявлено. Помешкань, гніздування, шляхів міграції видів тварин, занесених до Червоної книги України, не виявлено.

В результаті обстеження встановлено:

Причини послаблення в усіх обстежених насадженнях Шацького НПП зумовлені незадовільним загальним санітарним станом насадження на момент обстеження, яке відбувається в результаті впливу комплексу несприятливих факторів абіотичного і біотичного характеру, який включає в себе: погодні та грунтово-кліматичні чинники, осередки шкідників і хвороб лісу (надзвичайна ситуація минулих років, викликана всиханням соснових насаджень по причині враження короїдами) та антропогенні (високе рекреаційне навантаження; несвоєчасне та не в повному обсязі проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів, рубок догляду).

На оглянутих ділянках зон господарської, регульованої та стаціонарної рекреації Шацького НПП, де **головною породою є сосна звичайна**, в Світязькому лісництві – квартал/виділ: 3/21, 3/25, 6/2, 7/8, 11/6, 13/7(2), 13/19, 13/25, 13/32, 16/10, 16/12, 17/3, 20/15, 20/21, 20/22, 22/6, 22/13, 22/50, 28/15, 35/17, 35/19, 38/2, 39/9, 39/10, 39/22, 41/5, 45/18; Пульмівському лісництві – 2/32(1), 2/44, 3/15, 15/34, 17/5, 20/11(1), 20/12(1), 20/19(1), 20/25, 22/17, 22/26, 23/1, 26/19, 30/20, 30/30, 30/32, 31/10, 31/15(1), 33/16(1), 33/18(1), 42/12(1), 42/43; Мельниківському лісництві – 9/9, 14/7, 23/20, 26/35, 43/72, 46/11, 46/25, 47/29, 51/13, 51/25, 52/30, 52/31, 54/70 відбиратимуться в санітарну рубку вибіркову відмираючі дерева сосни звичайної, на яких глиця світло-зелена або жовтувато-зелена, приріст відсутній, а також наявні поодинокі дерева з червоною або відсутньою хвоєю, які інтенсивно пошкоджені стовбуровими шкідниками, а саме сосновими лубоїдами, златками, шестизубчастим короїдом, про що свідчать характерні для них ходи.

В обстежених насадженнях сосни звичайної зони регульованої рекреації Шацького НПП у Світязькому лісництві – 13/19, 13/25, 22/6, 35/17; в Пульмівському лісництві – 30/32, 31/15, 33/16, 33/18; Мельниківському лісництві – 9/9; зони стаціонарної рекреації Мельниківського лісництва – 14/7; господарської зони Мельниківського лісництва – 26/35, 54/70 діють осередки кореневої губки, які обліковуються по Шацькому НПП. Характерними ознаками для кореневої губки (Heterobasidion annosum) є

групове та куртинне всихання дерев; галявини, що оточуються дуже ослабленими (хворими), всихаючими деревами з ажурними кронами, короткими пагонами з блідо - зеленою хвоєю у вигляді пучків. Кореневa губка викликає строкату, корозійну, ядрову, кореневу і комлеву гниль.

В соснових насадженнях, де присутні в суміші листяні породи, і господарської, і зони регульованої рекреації, відібрані в СРВ дерева берези, осики, дуб (поодиноко): відмираючі з відсутнім приростом дерева, з нахилом стовбурів більше, ніж 30 градусів від вертикальної осі, з підірваною кореневою системою, з дугоподібними зігнутими стовбурами та суховерхі, пошкоджені стовбуровими шкідниками (златками, вусачами, лубоїдами).

На ділянках, де головною породою є вільха чорна в зоні стаціонарної рекреації (Світязького лісництва – 4/18), відібрані в рубку відмираючі суховершинні, небезпечні дерева з нахилом нижньої та середньої частини стовбура понад 30 градусів від вертикальної осі, підірваною кореневою системою, з дугоподібно вигнутими стовбурами та відпрацьовані стовбуровими шкідниками, а саме зеленою вузькотілою златкою та вусачами, про що свідчать характерні льотні отвори та ходи шкідників. В господарській зоні (Світязького лісництва – 45/22; Мельниківського лісництва – 43/74, 54/69) на деревах вільхи розвиваються збудники стовбурових гнилей (справжній та несправжній трутовики).

Справжній трутовик (Fomes fomentarius) викликає білу корозійну ядрово-заболоневу стовбурову гниль листяних порід. Хвороба значно поширена та шкідлива.

Несправжній трутовик (Phelinus igniarius), викликає білу корозійну ядрову стовбурову гниль листяних порід.

В Світязькому лісництві квартал 7 виділ 9, де головною породою є тополя чорна паразитує омела біла, більш ніж 50 відсотків крони. Паразитуючи на деревах, омела викликає всихання гілок вище місця прикріплення, чим завдає шкоди лісовим насадженням. У місці проникнення коренів омели, уражені нею дерева стають дуже крихкими і легко ламаються під поривами вітру.

Характер всихання оглянутих насаджень поодинокий та груповий, темп поступовий та різкий.

Згідно матеріалів відведення, вибираємий запас деревини складає від 2 до 16% запасу з 1 гектару.

Пошкоджені насадження є небезпечними об'єктами для заселення та розповсюдження осередків вторинних шкідників та хвороб лісу в суміжних насадженнях. Довготривале знаходження насаджень в такому незадовільному санітарному стані призведе до виникнення масових осередків вторинних шкідників.

В насадженнях, що втратили біологічну стійкість, проводити заходи з поліпшення санітарного стану до повноти не нижче встановленого показника

(0.3 – листяні, 0.4 - хвойні) та дотримуватись п.26 «Санітарних правил в лісах України», залишаючи дерева, які виконують важливі біоценотичні функції.

Висновок :

1. Виходячи із фактичного фізіологічного стану насадження, після лісопатологічного обстеження ділянок, згідно із нормами Закону України «Про природно – заповідний фонд України» в межах природно – заповідного фонду Шацького НПП допускається здійснення санітарних заходів, що націлені на запобігання змінам природних комплексів і не порушують режиму заповідного фонду, тому в обстежених ділянках доцільно провести відповідні заходи з поліпшення санітарного стану лісів.
2. В насадженнях, що втратили біологічну стійкість, з метою недопущення розмноження та розповсюдження стовбурових шкідників та хвороб лісу, провести санітарно – оздоровчі заходи із застосуванням ефективних заходів та технологій в максимально стислі терміни, враховуючи стан насаджень та особливості розвитку шкідників, а саме **санітарну рубку вибіркову на загальній площі 269,0 га.**
3. При проведенні заходів з поліпшення санітарного стану лісів в об'єктах ПЗФ виконувати вимоги Санітарних правил в лісах України, затверджених постановою КМУ від 27.07.1995р. №555, в редакції постанови КМУ від 26.10.2016р. № 756.

Підписи:

Начальник відділу регулювання природокористування, погоджувальної діяльності та моніторингу довкілля управління екології та природних ресурсів Волинської ОДА О.О. Грицай

Інженер-лісопатолог І категорії відділу нагляду та прогнозу ДСЛП «Херсонлісозахист» С.О. Смічик

Заступник директора з наукової діяльності – начальник відділу В.І. Матейчик

Провідний інженер ОЗЛ Шацького НПП О.В. Потіпчук

Лісничий Мельниківського лісництва М.С. Ковальчук

Лісничий Пульмівського лісництва М.М. Прасюк

Помічник лісничого Світязького лісництва С.Р. Левчик